

VÝROČÍ

Květen si své jméno opravdu zaslouží, neboť miliony rostlin začínají kvést. Vůně šefíků, i když na krátký čas nás krásně omámí. Přestože letos nám připadají státní svátky na nepracovní dny, měli bychom si přesto připomenout několik výročí.

Před 107 roky, 4. května začaly Spojené státy stavět Panamský kanál. Převzaly tak štafetu po francouzech, kteří zde utopili miliony franků i stovky lidských životů.

Ve stejný den, ale v roce 1919 tragicky zahynul Milan Rastislav Štefánik, jediný československý ministr války.

Pátého května 1818 se narodil Karl Marx, německý politický ekonom, jehož dílo bylo v pozdějších letech zneužito ideologicky komunisty.

Osmého května 1945 bylo podepsáno příměří a vlastně ukončena 2. světová válka. Praha byla nejdéle okupovaným hlavním městem v Evropě.

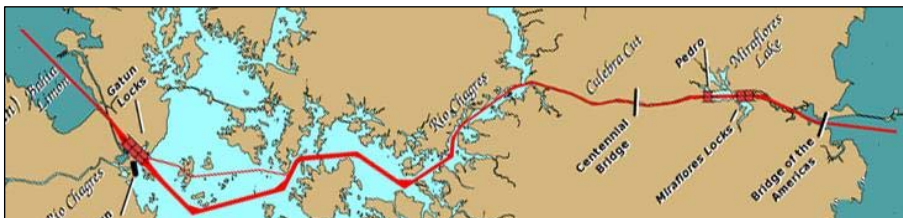
Z hlediska průmyslu je podstatné datum 18. května 1923, kdy bylo zahájeno pravidelné vysílání společností Radiojournal, později přejmenované na Český rozhlas. Firma existovala až do roku 1948, kdy byla zestátněna a zanikla.

Na 21. května 1471 připadá narození Albrechta Dürera, což bylo před 540 roky. Opět na stejný den, pouze léta páně 1881 se odehrálo první použití telefonu v Praze. Bedřich Frey, majitel cukrovaru ve Vysočanech získal první linku a začaly dějiny telefonu v Čechách.

V USA byl 26. května 1896 poprvé zveřejněn Dow Jonesův index akciového trhu, který se používá dodnes.

V neposlední řadě nesmíme zapomenout na 30. května 1953. Tehdy byl přijat zákon č.44 o měnové reformě. Ta byla vyhlášena hned druhý den, ovšem hodnotila se zpětně podle vkladů k datu 16. května. Byla to nejmasovější krádež v našich dějinách a vyvolala vůbec první povstání proti komunismu ve východním bloku. Tzv. Plzeňské povstání však bylo rychle a násilně potlačeno. Z celkového počtu 20.000 protestujících bylo zraněno 250 osob a 331 dalších bylo následně odsouzeno v politických procesech. Zejména byli okradeni dělníci, kteří do té doby šli s komunisty v boji proti bohatým a nikoli jen ti, jak KSČ hlásala. Mnozí se tak odvrátili, ale bylo již pozdě.

Praha, 25. 5. 2011

Mapa Panamského průplavu, která spojila Tichý a Atlantský oceán a slouží od roku 1914

Milan Rastislav Štefánik (21.7.1880-4.5.1919)

Motiv z bankovky vydané v roce 1953

Automobil Tatra z roku 1935 pro přenosy československého rozhlasu t.j. Radiojournalu.

Mocenské zájmy vždy na prvním místě

Francie patřila vždy mezi nejmocnější státy světa a bojovala o svůj vliv zejména nad Anglií a Německem. Jenže s postupem času se její vliv začal ztrácet. Rovněž střídání státních zřízení a politických poměrů ubíraly její sílu a pozice na mezinárodním poli. Napoleon III. Bonaparte se prohlásil v roce 1852 za císaře a začal zesilovat svůj vliv. Účastnil se v Krymské válce, expedice do Vietnamu, začal významnou přestavbu Paříže, ale tyto úspěchy brzy vyvážily porážky. Vojenská pomoc Rakousku v Itálii, která vedla k jeho neúspěchu, mexické dobrodružství císaře Maxmiliána I., podporované Francií a jeho poprava 19. června 1867 a zejména vzestup Pruska na Evropskou scénu mezinárodní politiky znamenaly postupnou ztrátu jejího vlivu. Prusko navíc posílilo svoje pozice v drtivém vítězství nad Rakouskem v bitvě u Hradce Králové v roce 1866. Císař doufal, že podobně jako jeho strýc dokáže svoji diplomacií porazit Bismarcka a vyvolal v červenci 1870 prusko-francouzskou válku. Za rok již stáli Němci před branami Paříže a byla vyhlášena kapitulace. Císař Napoleon III. se stal osobním zajatcem pruského krále. Bonapartistický režim se zhroutil a Francie přestala být na prvním místě. Ve Frankfurtu nad Mohanem byla 10. května 1871 podepsána mírová smlouva, kde kromě odstoupených území Alsaska a Lotrinska se Francie zavázala do tří let uhradit 5 miliard franků. Není tedy divu, že se Francie ohlížela po dřívějších úspěších a snažila se je zopakovat kde se dalo.

Franz Xaver Winterhalter, portrét Napoleona III.

Ferdinand Marie Vicomte de Lesseps

Bez Suezem by nebyla Panama

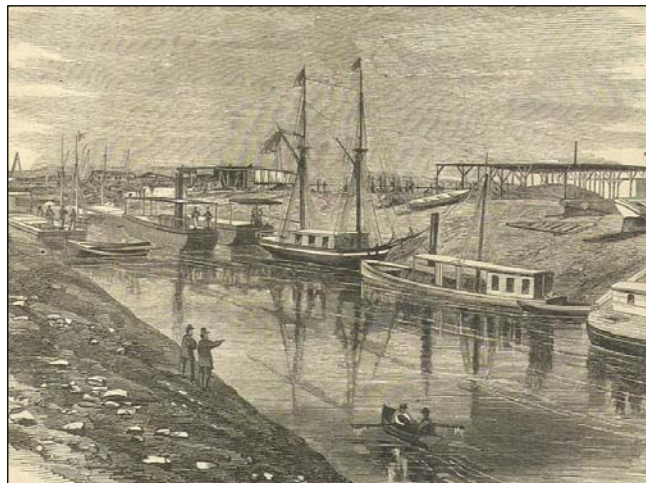
Císař Napoleon III. sice měl významnou úlohu na vznik tohoto případu, nicméně jen díky své dřívější politice, která zasáhla do života hlavní postavy.

Tou je Ferdinand Marie Vicomte de Lesseps, který se narodil 19. listopadu 1805 ve Versailles. Jako šlechtic mající vzdálený příbuzenský vztah k císařovně Eugénii byl předurčen pro diplomatickou službu. Tu začal v roce 1825 jako asistent vícekonzula v Lisabonu, kde jeho strýc byl chargé d'affaires. O tři roky později působil v Tunisu a v roce 1832 již byl jmenován konzulem v Alexandrii. V té době se mu dostala do ruky řada návrhů Napoleona Bonaparta z let 1798 až 1799 a inženýra Jacques-Marie Le Pere, který v Egyptě prováděl studii k prokopání Suezského průplavu. Tehdy bylo chybně propočteno, že hladiny spojených moří se od sebe liší asi o 10 m a tak se tehdy od projektu ustoupilo. Lesseps myšlenka nadchla a začal se jí významně věnovat, ale zatím jen ve snech. V letech 1839-1849 byl konzulem v Rotterdamu, Barceloně a Madridu, ale přesto na svůj projekt nezapomněl. S nástupem druhé francouzské republiky a Ludvíka Napoleona Bonaparta v roce 1848 odstoupil ze svých funkcí. Rozešel se tak s politikou Napoleona III. a vydal se z diplomatické dráhy k obchodu a podnikání. Jenže v té době egyptský král Abbás I. Pasha nebyl nakloněn výstavbě kanálu, přestože se časem prokázala téměř stejná výška hladin obou moří. Bál se ztráty vlivu na přepravu zboží z Indie do Evropy a preferoval železnici. V roce 1854 zemřel a jeho nástupcem se stal Said I. Pasha, přítel Lessepsův a to dalo nový impuls starému projektu. Lesseps byl pozván do Egypta, kam přijíždí 7. listopadu a zanedlouho již 30. listopadu 1854

podepsal Said I. Pasha koncesi umožňující Ferdinandu de Lessepsovi prorazit Suezský průplav a provozovat jej 99 let od dokončení stavby. V koncesi se Egypt zavázal, že poskytne pozemky na trasu průplavu, stavební materiál a 80% pracovních sil zdarma. Za to měl získat 15% zisku z provozu, dalších 10% zakladatelé a 75% akciová společnost. Tu musel Lesseps založit, zejména z důvodu potřebného kapitálu.

Lesseps nejprve svolal řadu odborníků a techniků. Mezi jinými např. Roberta Stephensona, Aloise Negrelliho nebo Paula Adrien-Bourdaloue, aby studovali proveditelnost stavby průplavu. Na tak nákladný projekt však bylo třeba sehnat peníze. Spoustu peněz. Proto Lesseps koncesi převedl na akciovou společnost Compagnie Universelle du Canal Maritime de Suez, kterou v roce 1856 opět Said I. potvrdil s tím, že bude svolána a ustavena Mezinárodní komise pro stavbu kanálu sestavená z expertů ze sedmi zemí, aby vynesla výrok o proveditelnosti, naplánovala nejlepší trasu a vypracovala rozpočet stavby. Komise předala jednomyslnou zprávu v prosinci 1856 a o dva roky později byly 5. listopadu 1858 vydány tzv. požitkové zakladatelské listy každý v hodnotě 5.000 franků, které zaručovaly zakladatelům zajištěný výnos a podíl na zisku. Jen pro představu, pařížská burza zaznamenala v listopadu 1880 jejich kurz v hodnotě 380 tisíc franků tedy oproti pořizovací hodnotě o 7.500% vyšší.

Následně byla 15. prosince 1858 upsána první emise akcií

Suezský průplav v době budování, asi kolem roku 1865

AP0024 – Akcie Suezského průplavu na 250 Fr. emise 2. 6. 1924

využívání otrocké práce na stavbě. To vedlo k prodloužení doby stavby a zvýšení nákladnosti projektu. Akcie byly původně nabídnuty i USA, Rakousku a Rusku, ale nikdo si je nekoupil. Většina zůstala ve Francii.

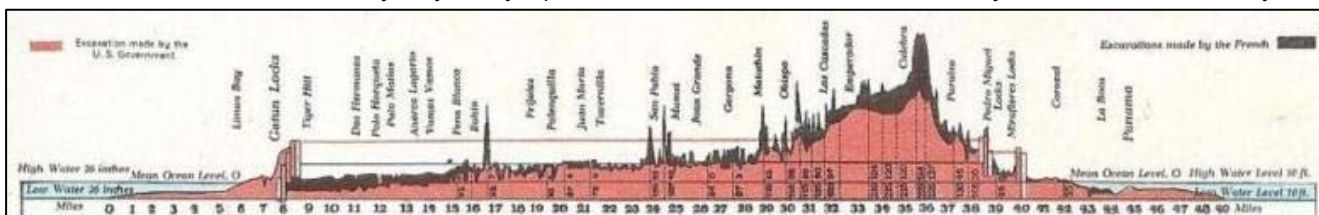
Na vrcholu slávy

Francie a potažmo Napoleon III. byly opět na špičce a patřičně si úspěch projektu užívali a nejen pro jeho výnosnost. Francii se podařilo tímto tahem získat větší vliv, zejména v Africe. Lesseps se stal velmi bohatým a uznávaným podnikatelem a Suezský průplav byl vysoce výdělečným podnikem. Británie začala usilovat o vliv nad kanálem a začala částečně nakupovat akcie. Po smrti krále Saida I. převzal jeho podíl v roce 1863 Ismail I. Paša, který ho nakonec pro vysoké zadlužení Egypta byl nucen v roce 1875 odprodat. Kupcem se stala Velká Británie, která si půjčila u Rothschilda 4.000.000 liber, jen aby rychle podíl získala. V roce 1888 byl Suezský kanál prohlášen za neutrální území pod správou Británie, která zaručila všem zemím volný průjezd v době míru i války.

To vše sice stále ještě nemá co společného s naším příběhem, ale bez něhož by k němu nedošlo. Lesseps se začal zajímat o další projekty jako tunel pod Lamanšským kanálem, zřízení železnic v Asii a dokonce zavodnění Sahary. Mezi jinými se začal zajímat o další úžinu vhodnou pro zopakování svého triumfu v Egyptě a to v Panamě.

Pust'te se do Panamy, Francie na Vás nezapomene.

Francie chtěla stále dominovat na světovém poli diplomacie a obchodu a těžila z ekonomické prosperity, vývoje vědy a techniky a jména jako Louis Pasteur, Gustav Eiffel a Ferdinand de Lesseps jí pomáhala ve světě svými úspěchy. A právě Lessepse i díky jeho zaujetí pro další průplav dotlačila Francie v tom, že se rozhodl pustit se do nové práce. Tedy tlačili na něj všichni. Politikové, finančníci i veřejné mínění přes denní tisk a jen díky tomu zveřejnil v roce 1879 svůj záměr spojit Atlantický a Tichý oceán a založit novou akciovou společnost. V té době mu však bylo 74 let a zapomněl, že svět se trochu změnil. Hlavní slovo v obchodu zaujímaly banky a především tisk, bez kterého se nedalo obejít a to se mu stalo osudným.

Průřez výškovými rozdíly v Panamské šíji s podrobnostmi nutných plavebních komor. Černě označena práce Francie, červeně USA.

AP0025 – Obligace Suez, 1. série na 500 Fr., emise 1. 1. 1879

< AP0026 – 1/5 podílu Suezského průplavu, emise 15. 3. 1882

společnosti s kapitálem 200.000.000 franků. Akcie byly nabídnuty i Britům, ti ale projekt odmítli. Všechny akcie si rozdělili akcionáři z Francie a také sám Said I., který jich upsal 44%.

Na břehu budoucího nového města Port Said, pojmenovaného na počest panovníka, byly slavnostně zahájeny 25. dubna 1859 stavební práce. Byla zvolena varianta bez zdymadel. Ražba trvala 10 let a zapojeno bylo víc než 1.500.000 lidí. Tisíce dělníků také zemřeli.

Původní rozpočet byl sice víc jak dvakrát překročen a byly vydány tři řady obligací, ale nakonec byl průplav slavnostně otevřen 17. listopadu 1869. Tak velkolepý projekt měl u své umělecké náklady. K termínu otevření si společnost objednala u Giuseppe Verdiho operu Aida. Verdi sice termín otevření průplavu se svým dílem nestihl a opera měla svoji premiéru v Káhiře až 24. prosince 1871, ale zato se později stala téměř egyptskou národní hymnou. První lodí, která průplavem proplula byla loď Danube s britskou vlajkou, na palubě nechyběla jako čestný host císařovna Eugénie.

Britové již v průběhu stavby začali litovat své neúčasti na tomto podniku a tak alespoň diplomaticky protestovali proti

Myšlenky na prokopání kanálu přes panamskou šíji navrhl již v polovině 16. století španělský král Carlos I., který nařídil první průzkum možných cest. Nikdo se však k takovému obrovskému úkolu neodhodlal. Vývoj techniky a úspěch v Suezu podnítil Lessepse zabývat se i touto myšlenkou. Vždyť panamská šíje byla jen něco málo přes 80 km dlouhá a to bylo o polovinu méně než délka Suezu. Finančníci se u něj střídali a přemlouvali ho, aby se podepsal pod tento projekt s vidinou obrovského zisku a slávy.

Velkorysé plány a přípravy

Nejprve byla Lessepsovi udělena kolumbijskou vládou podle zákona ze dne 18. května 1878 koncese na stavbu s právem k jeho provozování na dobu 99 let od otevření kanálu. Podmínkou bylo, že stavba musí začít do dvou let od udělení koncese a její dokončení musí být do dvanácti let. Z vývoje situace však došlo k několika prodloužením, ale k tomu se záhy dostaneme. Proč povolení vydala Kolumbie a ne Panama? Panama v té době byla součástí Kolumbie a teprve pod politickým vlivem USA byla podnícena revoluce, která vyústila v jejím odtržení od Kolumbie a ustavení samostatné Panamské republiky 3. listopadu 1903.

Kolumbie se zavázala v koncesi poskytnout 500.000 ha veřejných pozemků, které případně sama vykoupí v jakékoli lokalitě, kterou společnost vybere a to nejméně v ploše 200 metrů na každou stranu od budoucí úrovně hladiny kanálu. Podmínkou však bylo, že kanál bude přístupný každému státu v době války i míru bez omezení a upřednostňování po zaplacení příslušného mýta s tím, že Kolumbie má právo i povinnost vojensky kanál hlídat. Budoucímu kanálu však byla v cestě důležitá železniční trať, kterou si Kolumbie vymínila, že musí být zachována. Kolumbie jako kompenzaci za poskytnuté výsady projektu měla obdržet podíl z příjmů. Po dobu prvních 25 let celkem 5%, v dalších 25 letech 6%, v následujících 25 letech t.j. do 75. roku 7% a do 99 roku platnosti licence to bylo 8%, pokud nebude koncese prodloužena. Z uvedených procent měla centrální kolumbijská vláda obdržet 80% zbylých 20% mělo plynout do provincie Panama. Podle odhadů neměla ročně částka klesnout pod 1.250.000 franků.

Do Panamy odjela přípravná komise, která postupovala podle map z roku 1857. Členy skupiny byl např. generální inspektor francouzských železnic, bankéř Jacques baron von Reinach, Kolumbijský konzul ve Francii apod. Během 18 dnů byl průzkum dokončen. Od počátku bylo podezření, že průzkum byl spíš formální a měl zajistit vlastenecké nadšení investorů do dalšího projektu pod jménem Lessepse, který sám začal věřit, že dokončením kanálu přidá majestátnosti Francie a dokoná pomstu nad ostatními mocnostmi.

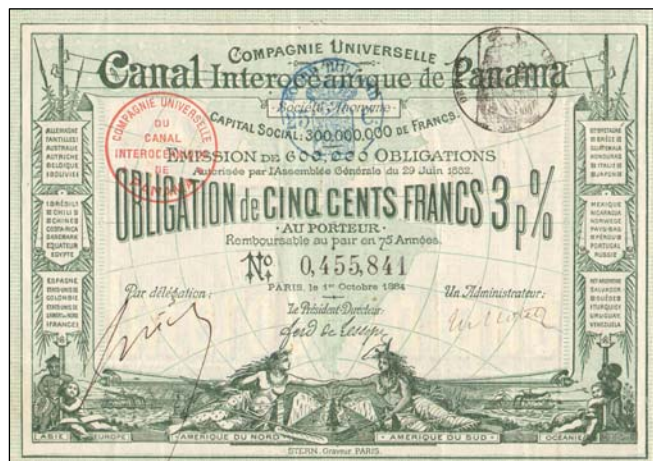
Následně představil Lessepse veřejně na Mezinárodním kongresu pro studium průplavu mezi oceány Geografické společnosti v Paříži roku 1879 celý projekt na zbudování průplavu. Kromě jiného prohlásil: „*Moji nejlepší přátelé. Chtěli mě od toho odradit, říkali mi, abych si po Suezu odpočal. Zeptáte-li se nějakého generála, který vyhrál první bitvu, zda chce vyhrát také druhou, nemůže přece odřici. Mám v úmyslu jednat stejným způsobem v Panamě jako v Suez, ačkoli mnoho inženýrů by raději, z důvodu rozdílu v úrovních moří chtělo postavit plavební komory. Nestavil jsem je v Suez a nebudu tak činit ani v Panamě. Doufám ve stejně uspokojujivé výsledky. Očekávám, že kanál budeme schopni otevřít v roce 1889 pro veřejnou plavbu a všem akcionářům tak budeme moci navrátit jejich investice s nádherným výnosem.*“

AP0027 – Zakladatelský list společnosti Panamského průplavu na 500 Fr. vydaný v Paříži 29. 11. 1880 v počtu 9.000 ks

E1198 – První emise akcií Compagnie Universelle Canal Interocéanique de Panama na 500 Fr., vydaná v Paříži 29. 11. 1880

Upisujte akcie, nejjistější způsob jak zbohatnout.

Poté za přispění novinářů vyhlásil založení akciové společnosti, která se ustavila 3. března 1879 jako Compagnie Universelle du Canal Interocéanique de Panama Société Anonyme. Tak jako v případě Suez byly i zde vydány zakladatelské listy v počtu 9.000 kusů, které zaručovaly pravidelný výnos 15% ročně z čistého zisku firmy. Každý požitkový list měl kromě uvedeného výnosu zajištěn též zpětný odkup všech držených běžných akcií i dluhopisů. Vzhledem k výnosnosti, zejména na začátku byla většina podílů postupně původními vlastníky ihned prodána.

Držitelé těchto zakladatelských požitkových listů byl např. sám Ferdinand Lesseps (900 ks), Jules Lebaudy, cukrovarnický podnikatel (500 ks), Paul Dalloz, vydavatel novin (200 ks), Charles de Lesseps, syn a ředitel společnosti (100 ks) atd. Ani banky nebyly pozadu a Société Generale, Credit Lyonnais i Crédit Foncier si rozdělili po 59 ks za to, že na svých přepážkách umožní upisování akcií. Zbytek obdrželo celkem 253 osob, povětšinou novinářů a bankéřů.

Vyšetřovací komise v roce 1893 zjistila, že 320 osobám nebyly nikdy podíly řádně vyúčtovány, tedy byly vlastně darovány, ale ti je obratem prodali. První zakladatelé byli vyplaceni již z upisování akcií. Dnes se podobnému postupu říká letadlo. Díky až neuvěřitelným bájím o vysoké výnosnosti rychle stoupala jejich cena z původní ceny 5.000 franků na 75.000 Fr. a to ještě před upisováním běžných akcií. To začalo ustavením společnosti 20. října 1880, kdy byl stanoven kapitál ve výši 300 milionů franků rozdělený do 600.000 akcií po 500 francích. Samo upisování překročilo očekávanou částku o dvojnásobek. Během pár měsíců stoupl kurz zakladatelských listů na pařížské burze na 360.000 Fr., když se spekulanti předháněli v údajích o zisku.

E1293 – Dluhopis, emise 1. 10. 1884 na 500 Fr., splatný do r. 1959 AP0028 – poslední vydaná emise dluhopisů, 1.4.1888 na 1.000 Fr.

COMPAGNIE UNIVERSELLE
DU CANAL INTEROCÉANIQUE
DE
PANAMA
PRESIDENT-DIRECTEUR : M. FERDINAND DE LESSEPS
SOUSCRIPTION PUBLIQUE
A 500,000
Obligations Nouvelles
(2me SÉRIE)
ÉMISSES A 440 FRANCS
RAPPORTANT 30 FRANCS PAR AN
Payables trimestriellement les 15 Septembre, 15 Décembre, 15 Mars et 15 Juin de chaque année
REMBOURSABLES A 1,000 FRANCS
EN 48 ANS
PAR TIRAGES TOUS LES DEUX MOIS (6 TIRAGES PAR AN)
Les 15 Septembre, 15 Novembre, 15 Janvier, 15 Mars, 15 Mai et 15 Juillet
Par exception le premier tirage aura lieu le 30 Septembre 1887, au lieu du 15
DÈS LA PREMIÈRE ANNÉE IL EST REMBOURSÉ 6,000 OBLIGATIONS, SOIT 1,000
OBLIGATIONS A CHAQUE TIRAGE; le nombre d'Obligations remboursées s'accroît progressivement
chacune des années suivantes jusqu'à la fin de l'opération.

Prix d'émission payable comme suit :

30 fr. en souscrivant	30 fr.
70 » à la répartition du 3 au 6 août (contre remise d'un titre provisoire)	70 »
75 » du 20 au 25 octobre 1887, sous déduction des intérêts acquis à raison de 6 %, l'an.	74 02
75 » du 20 au 25 janvier 1888,	72 66
75 » du 20 au 25 avril 1888,	71 59
75 » du 20 au 25 juillet 1888,	70 55
40 » du 10 au 15 septembre 1888,	36 57
et contre remise du titre définitif muni du coupon à échoir le 15 décembre 1888.	
440 fr.	Total net. 425 39

Les souscripteurs auront à toute époque, après le versement de répartition, la faculté d'anticiper la totalité des versements, sous bonification d'intérêts au taux de 6 %, l'an.
Ceux qui usent de cette faculté, en faisant le versement de répartition et dans le délai fixé pour ce versement, jouiront d'une bonification de 5 francs, qui, ajoutée aux intérêts à 6 %, du jour de la libération au 15 Septembre 1887, soit 2 fr. 70, fait ressortir
à 432 fr. 30 le prix de l'obligation définitive
qui leur sera remise munie du coupon de 7 fr. 50 à échoir le 15 Décembre 1887.
La présente émission est faite en vertu du vote de l'Assemblée générale du 29 Juillet 1885.

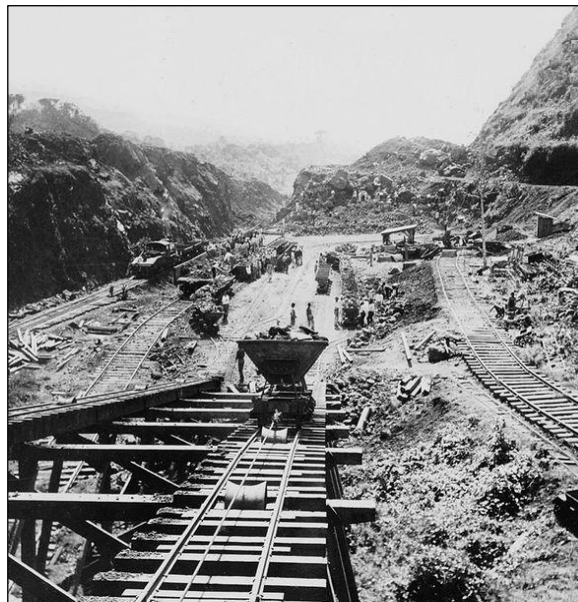
**La Souscription sera ouverte le Mardi 26 Juillet 1887
ET CLOSE LE MÊME JOUR
A PARIS :**

A la Compagnie Universelle du Canal Interocéanique, 44, rue Caumartin.
A la Compagnie Universelle du Canal de Suez, 9, rue Charas.
Au Comptoir d'Escompte de Paris, 14, rue Basse.
A la Société Générale de Crédit Industriel et Commercial, 72, rue de la Victoire.
A la Société de Dépôts et de Comptes courants, 2, place de l'Opéra.
A la Société Générale pour favoriser le développement du Commerce et de l'Industrie en France, 54, rue de Provence.
A la Banque de Paris et des Pays-Bas, 3, rue d'Alsace.
Au Crédit Lyonnais, 19, boulevard des Capucins.
A la Banque d'Escompte de Paris, place Vendôme.
A la Banque Franco-Egyptienne, 32, boulevard Haussmann.

A NEW-YORK
Au Siège du Comité Américain de la C^e du Canal Interocéanique de Panama.

ON PEUT SOUSCRIRE DÈS À PRÉSENT PAR CORRESPONDANCE

Et dans leurs bureaux de quartiers, à leurs agences en province, et à l'Étranger, et chez leurs correspondants en France et à l'Étranger.

Ještě v roce 1880 začaly přípravné práce přímo v Panamě. Nejprve byla ručně myčena cesta, mapovala se a zaměřovala se budoucí cesta průplavu. Jenže práce byly pro Francouze, kteří byli zlákáni vysokými výdělky náročnější než se zdálo. Tropické podnebí, malárie, žlutá zimnice a nesnesitelné množství komárů, to byly nepřátelé se kterými projektanti v Paříži nepočítali. Navíc na podzim začalo období dešťů a řeka Chagres zapříčinila podmačení půdy a její sesuvy již v oblastech připravených k úpravám. Vše tak muselo začít znovu na jaře. Definitivní zahájení stavby se datuje na 3. března 1881, tedy přesně dva roky od podpisu koncese. Od toho data měl být za 12 let průplav dokončen, ale nebyl.

Mezitím se v Paříži čile obchodovalo s papíry firmy a vysoce postavení pobírali vysoké odměny. Ředitelům byl navíc přísliben 3% bonus z výtěžků firmy. Tak obrovský projekt byl publikován v řadě novin.

Plakát k úpisu nových obligací, tisk 1887, sbírka AO, doposud nezařazeno

Úplatky, politika a moc

Jenže každé noviny měly své politické zájmy a byly spojeny s řadou různých politiků. Ti všichni vycítili příležitost si přilepšit, pokud budou v pravou chvíli na pravém místě. Všichni společně od bankéřů, přes politiky i novináře chtěli svůj díl hotově a tak se začalo vyplácet.

V letech 1880-1888 přijal francouzský tisk od společnost platby označené jako subvence. Šlo o noviny napříč politickým spektrem od Télégraphu, přes La Paix až po République Française a Le Matin. Peníze dostal dokonce časopis Justice a socialistický „Cri du Peuple“. Částky také byly rozličné od 10 Fr. u malých plátků až po 500.000 Fr. u listu Figaro. Vždy když se objevila zpráva o vydání nových akcií nebo obligací navštívilo společnost několik osob, obvykle známých či vysoce postavených lidí a řekli: „Mám takovou a takovou cenu. Dejte mi tolik a tolik.“ To prohlásil Lesseps v roce 1890 při vyšetřování případu. Stavební práce se začaly protahovat a bylo třeba stále nových a nových prostředků. V roce 1884 již dosáhly náklady 556 milionů franků a ještě se nerozdělil očekávaný velký zisk. Lidé začali ztrácet důvěru. Nové upisování, které proběhlo 25. září 1884 vyneslo 125 milionů na místo očekávaných 129. Poprvé se zdálo, že trh je přesycen. A tak začalo nové kolo novinářské podpory v ještě lepší výsledky, které přijdou. Jenže autorita tisku a světa financí nestačila. Lesseps se tedy obrátil k vyšší autoritě – k vládě a parlamentu.

V roce 1868 byl vydán zvláštní zákon ve prospěch Suezského průplavu a to možnost, aby společnost vydala losy. Tedy i pro Panamu chtěl stejný zákon. Bankéř Hugo Oberndörffer, který Lessepsovi tuto myšlenku navrhl první obdržel odměnu

Premiér Henry Brisson

Bourbonský palác – sídlo Francouzského národního shromáždění t.j. dolní komory parlamentu

2.049.000 franků. Charles de Lesseps, prohlásil při vyšetřování v roce 1893: „Myšlenky kapitalistů jsou dražší než myšlenky obyčejných smrtelníků. Chtěl jsem odškodnit i muže v zákulisí. Lesseps získal na svoji stranu dokonce Gustava Eiffela, pochopitelně ne zadarmo. Eiffel obdržel zakázku na projekt a stavbu zdymadel.

V roce 1885 byla vládě podána žádost o vydání losů, ale vláda premiéra Henriho Brissona jí zamítla. Jedním z důvodů bylo i chování společnosti. Ta nevystupovala jako prosebník, znala svoji cenu a moc a tak spíš diktovala. Lesseps znovu žádal valnou hromadu o souhlas s úpisem akcií. Získal ho za výkřiků „Ať žije Lesseps“. Jen jediný akcionář se vyslovil proti a zachránil se ze sálu jen za pomoci policejní ochrany, když na něj začali ostatní útočit. Tehdy se ještě firma mohla zachránit, kdyby vláda uznala podnik za národní záležitost, ta k tomu neměla dostatek odvahy. Co by do projektu musel dát stát dobrovolně, musela společnost tedy získat uplácením. Lesseps se rozhodl získat si většinu v parlamentu.

Loterie je nutností, jinak zničíme vládu

Firma si najala dr. Cornelia Herze, který získal smlouvu, podle které v den vydání zákona o vydání losů měl obdržet 10 milionů franků. Jako zálohu získal 600.000 franků a přestože se nakonec sám se o zákon nezasadil, peníze po něm firma zpět nechtěla a dokonce přes barona Reinacha obdržel celou odměnu. Společnost si totiž nemohla dovolit v něm mít svého nepřítele, věděl příliš mnoho. Herz zorganizoval lavinu peticí v celé Francii na podporu společnosti. Sněmovna ustavila zvláštní výbor. Předsedou výboru byl poslanec Richard, který byl již předem získán společností, později, 31. srpna 1897 spáchal sebevraždu. Jeho zpráva vyzněla v tom smyslu, že peticím se má vyhovět. Vláda rozhodla 24. prosince 1885 o přezkoumání projektu státním inženýrem. To byl úspěch, vláda vystoupila ze své neutrality vůči společnosti. Jenže premiér Brisson byl stále odpůrcem, ne dlouho, 29. prosince 1885 byla jeho vláda svržena a na jeho místo nastoupil Charles de Freycinet, ten návrh vřele podporoval. Stále to nestačilo. Proti byla celá řada poslanců. Ti měli zájem na firmě Compagnie Générale de Dynamite, která chtěla, aby Panamská společnost nakupovala trhaviny od nich. Musela tedy padnout i Freycinetova vláda a nastoupil Maurice Rouvier, který se ihned zavázal společnosti za 100.000 Fr., jenže vlivem jiného skandálu jeho vláda záhy padla. Jeho nástupce Pierre Tirard žádal o vydání losů opět zamítl. Lesseps tak zahájil třetí útok. Dvacátého ledna 1888 došlo do sněmovny 150.000 nových peticí se 450.000 podpisy a 2. března byl podán návrh na vydání zákona v hodnotě 600 milionů franků.

Mezitím různým poslancům a dalším vlivným osobnostem byly vyplaceny statisícové částky, tedy v součtu milionové. Dne 26. března 1888 přijala poslanecká sněmovna 288 hlasy proti 161 návrh osnovy zákona a ustavila jedenáctičlenný výbor. Z počátku bylo 6 hlasů proti. Těch 5 poslanců pro dostalo 360.000 franků. Stále chyběly hlasy a při prvním hlasování byl návrh zamítnut. Již 23. dubna se objevil nový návrh, tentokrát na vydání losů již v hodnotě 720 milionů franků. Předsedou výboru byl Le Guay, který patřil ke skupině Dynamite se kterou se firma stále nedohodla. Při rozpravě padlo, že část z požadovaných 720 milionů přece zůstane ve Francii načež poslanec Rondeleux prohlásil: „Ó ano, společnost má obrovské výdaje ve Francii, to víme všichni!“. Machinace a množství úplatků již nebylo možné přehlédnout. Z pokladen společnosti mizely miliony a vydání losů bylo nutností. Nakonec byl zákon 28. dubna 1888 přijat 284 hlasy proti 128 a putoval do senátu. Výbor senátu se vyslovil den poté poměrem 6:2 pro a následně senát zákon přijal 3/4 hlasů a 7. června 1888 vstoupil v platnost.

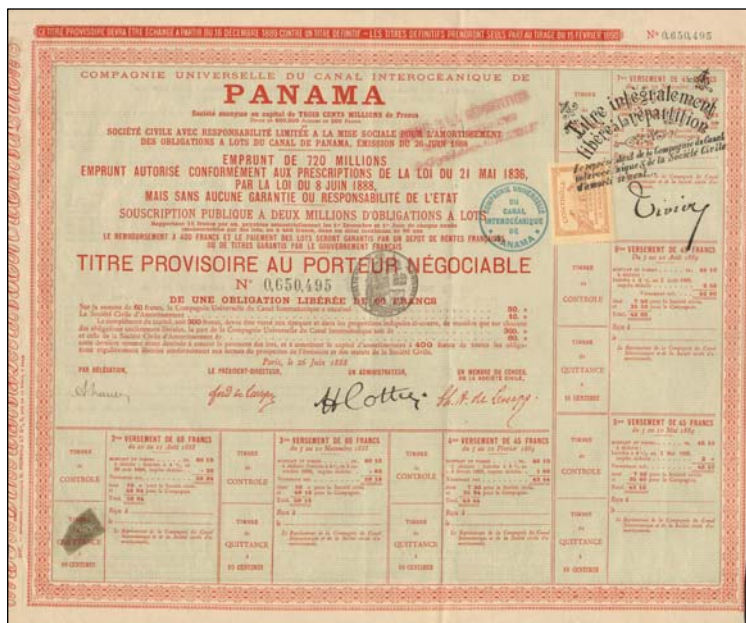
Zákon schválen, pacient zemřel, tiše zapomeňte

Společnost usilovala o vydání losů od roku 1885 a když 26. června 1888 přistoupila k jejich vydání, operace selhala. Namísto plánovaných 720 milionů se upsalo losů jen za 254 milionů. Lesseps se naposledy pokusil využít své autority a oznámil vydání nových obligací, kterých mělo být vydáno 500.000 ks. Upisování již sedmé emise dluhopisů mělo být neplatné, pokud nebude upsáno alespoň 400.000 ks. Dne 12. prosince 1888 byl úpis dokončen. Upsáno bylo jen 200 tisíc kusů. Nastal konec. Společnost následně 14. prosince oznámila veřejně své finanční problémy a ministr financí navrhl zákon o prodloužení splatnosti všech pohledávek o tři měsíce, údajně ve veřejném zájmu. Sněmovna zákon odmítla 256 hlasy proti 181 a 4. února 1889 byl v Tribunal de la Seine vyhlášen konkurs nad firmou. Od roku 1880 vytahala firma z kapes akcionářů i těch co si koupili dluhopisy celkem 1,335.538.454 franků. Na svoji dobu to byla obrovská suma, která by dnes představovala 2.938.184.601 dolarů. Nikdo se však neměl k tomu zahájit veřejné vyšetřování.

Co se dělo dál s průplavem, společností i všemi aktéry najdete v dokončení tohoto článku v příštím čísle.

Jules-Arsène Garnier, Sněmovna, 1877, originál v prostorách fr. parlamentu

E4177 – Prozatímní list na obligace z 26. 6. 1888. K výměně již nedošlo.

Dokumentační akciová společnost, vznikla 7. 10. 1998 především pro podporu a rozšiřování ceninové tvorby, tisku cenin a jejich dokumentaci. Hlavní činností je tisk akcií, dluhopisů, losů, poukázek a jiných cenin včetně přípravy grafických návrhů, tvorby nových designů a nových ochranných prvků. Součástí práce na ceninách všech druhů je jejich archivace a výzkum pro další vývoj ochrany. Proto je společnost rozdělena na tři divize, z nichž prvou jsme již představili, zabývá se hlavní činností.

Na výrobní divizi navazuje divize VÚROC - Výzkumný ústav rozvoje ochrany cenin vznikla z rozhodnutí valné hromady dnem 1. ledna 2003 a zabývá se tvorbou nových ochranných prvků použitelných na ceninách. Provádí výzkum použitelnosti stávajících ochranných prvků a jejich expertizu, pomůže při odhalování padělků a dalším zdokonalování ochrany. Zajišťuje odborná školení pracovníků přicházejících do styku s ceninami.

S oblastí tvorby a tisku cenin souvisí příprava změn u akciových společností, které souvisejí s přeměnou podoby akcií ze zaknihované na listinnou včetně veškerých potřebných dokumentů. Proto byla vedle společnosti Dokumentační a. s. založena v roce 2001 DAS CONSULTING s. r. o., která se na tyto akce specializuje a navazuje na přeměny podob, kterou majoritní společník firmy provádí již od roku 1996, kdy došlo k první přeměně akcií ze zaknihované na listinnou v ČR za jeho účasti.

Třetí divizí je Muzeum cenných papírů. Tato část vznikla 1. července 2000 po dlouhých přípravách. Jejím úkolem je založit samostatnou expozici výroby a vývoje cenin u nás i v zahraničí prostřednictvím stálé výstavy. Společnost dále propaguje tisk cenin a historii podnikání, připravuje sborníky i odborné publikace. Všeobecné povědomí o této divizi doprovází příležitostné výstavy nebo zapůjčování vzorků k jejich další reprodukci. V roce 2006 bylo rozhodnuto o výstavbě vlastní muzejní budovy Muzea cenných papírů v Praze. Za tímto účelem byl 25. června 2008 založen samostatný nadační fond, který postupně převeze aktivity této divize.

Dokumentační akciová společnost byla založena v roce 1998 a letos slaví své 10. výročí na trhu. Za tu dobu vyrobila pro stovky klientů víc než 3.660.000 kusů cenných papírů ve jmenovité hodnotě víc než 80 miliard Kč a to nejen pro české firmy, ale např. pro Slovensko, Švýcarsko a další státy v Evropě a střední Americe.

DOKUMENTAČNÍ a. s.

Pod vilami 13, 140 00 Praha 4 - Nusle
Tel: 241 740 079, Fax: 241 744 015
Mobil: 603 545 901
E-mail: das-mcp@volny.cz
www.das-mcp.cz

NADAČNÍ KONTO

369 00 00 369 / 0800

Česká spořitelna, a.s.

220 00 74 660 / 2010

Fio banka, a.s.

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vilami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a. s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.